

Nr 197.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av bilbesiktningsmannainstitutionen m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(Statsutskottets utlåtande nr 110.)

Till KONUNGEN.

Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 under sjätte huvudtiteln (punkt 37) föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde bli riksdagen förelagd, beräkna anslag för budgetåret 1947/48 till besiktning av motorfordon, har Kungl. Maj:t i propositionen nr 183, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 7 mars 1947, framlagt förslag angående omorganisation av bilbesiktningsmannainstitutionen m. m.

I detta sammanhang har riksdagen till behandling förehaft *dels* motionen II: 350, vari hemställts, att riksdagen vid behandlingen av förevarande proposition måtte besluta, att därest sådan förrättningsman, inför vilken kompetensprov för erhållande av kör- och trafik kort för motorfordon skall avläggas, visar inkompetens eller försummelse vid fullgörande av sitt uppdrag, detta icke skall medföra indragning av proven på nu befintlig stations- och mottagningsort, utan i stället föranleda ombyte av förrättningsman, *dels ock* motionen II: 360, vari hemställts, att riksdagen vid besvarandet av förevarande proposition ville besluta att en bilbesiktningsman skall vara stationerad i Skellefteå stad, att Umeå stad skall utgöra centralort för bilbesiktningsverksamheten inom Västerbottens län samt att en uppräknings av de beräknade anslagen måtte ske med hänsyn till de i motionen sålunda gjorda hemställandena.

Organisationsfrågor.

Lokal organisation. I förevarande proposition har Kungl. Maj:t framlagt förslag angående omorganisation av bilbesiktningsmannainstitutionen m. m. Förslaget är grundat på av särskilda sakkunniga — 1945 års bilbesiktningsutredning — utarbetade förslag.

Ehuru besiktningsmännen för motorfordon förordnas av Kungl. Maj:t och fullgöra en statlig kontrolluppgift, äro de icke att betrakta såsom stats-tjänstemän i vanlig mening. Ersättning till dem utgår på sådant sätt, att de äga tillgodogöra sig viss del av de avgifter, som för olika slag av förrättningar upptagas av allmänheten och vilka i övrigt av besiktningsmännen redovisas till statsverket. Besiktningsmännen hava att själva bestrida kontors- och övriga omkostnader. De äga icke rätt till pension, utan det har förutsatts att de med anlitande av sin inkomst av avgiftsuppbörden skola kunna själva ordna sin ålderdomsförsörjning och pensioneringen av sina efterlevande.

I de av Kungl. Maj:t givna direktiven för berörda utredning har uttalats, att bilbesiktningsmännens arbetsuppgifter till sin karaktär framstå såsom statliga funktioner, att från bilbesiktningsmännens sida framförts önskemål om att vinna fastare anställningsförhållanden ävensom att nuvarande avlöningssystem även för besiktningsmännens chefsmyndighet — väg- och vattenbyggnadsstyrelsen — samt för allmänheten innebär vissa olägenheter. I sistnämnda hänseende har bland annat framhållits, att besiktningsmännen i regel icke kunnat påläggas uppgifter, för vilka de genom sin verksamhet och erfarenhet äro särskilt lämpade, därest ersättning icke kan uttagas av allmänheten. Vidare har framhållits, att någon skyldighet för besiktningsmännen att anskaffa särskild kontorslokal efter att anställa biträdespersonal icke föreligger. En omprövning av besiktningsmannainstitutionens ställning och uppgifter har därför ansetts böra ske i syfte att utröna den lämpligaste organisationsformen och att avväga anställningsformer och ersättningsgrunder på ett ur såväl personalens som det allmännas synpunkter tillfredsställande sätt.

Riksdagen har funnit de anförda synpunkterna för en omprövning av besiktningsmannainstitutionen bärande. Den nuvarande organisationen torde sålunda enligt riksdagens mening med hänsyn till motortrafikens utveckling icke vara till fyllest vare sig ur bilbesiktningsmännens eller det allmännas synpunkter.

1945 års bilbesiktningsutredning ha vid lösningen av organisationsfrågan utgått från den huvudprincipen, att besiktningsmännen skola inordnas i det statliga lönesystemet. Departementschefen har — under hänvisning till att några egentliga invändningar icke framkommit i remissyttrandena — funnit de sakkunnigas förslag, för vilket i det föregående lämnats en sammanfattande redogörelse, vara ägnat att med vissa jämkningar läggas till grund för omorganisationen. Även riksdagen har funnit angivna princip i och för sig riktig.

De sakkunnigas förslag har emellertid ur andra synpunkter synts riksdagen vara behäftat med vissa svagheter, vilka de av departementschefen förordade jämkningarna icke helt eliminerat. Härtill kommer, att åtskilliga organisationen berörande spörsmål tills vidare lämnats öppna. Riksdagen har i sistnämnda avseende velat erinra om att de sakkunniga själva framhållit den svårighet, som föreligger därigenom att besiktningsmännens arbetsupp-

gifter icke äro slutgiltigt bestämda, i det att såväl 1944 års trafikförfattnings-sakkunniga som 1945 års trafiksäkerhetskommitté förväntas komma att föreslå delvis nya bestämmelser beträffande besiktningsmännens verksamhet. Frågan om den militära besiktningsmannainstitutionens bibehållande bör enligt departementschefens mening upptagas till behandling först sedan trafiksäkerhetskommittén avgivit sitt betänkande. Till frågan huruvida enligt de sakkunnigas förslag körkorts- och trafikprov må avläggas endast på ett begränsat antal orter, där trafikens art och täthet kan anses skapa förutsättningar för körning under olika trafikförhållanden, har departementschefen förklarat sig icke vara beredd taga definitiv ställning, då jämväl denna fråga berördes av trafiksäkerhetskommitténs utredningsuppdrag. Även beträffande personalbehovet inom den föreslagna organisationen har i avbidan på närmare erfarenheter med ett definitivt ställningstagande ansetts böra anstå; i följd därav har organisationens anslagspost till avlöningar till icke-ordinarie personal föreslagits skola givas förslagsanslags karaktär. Frågan om huru tillsynen över bilbesiktningsväsendet bör ordnas har ansetts böra upptagas till slutlig prövning först sedan trafiksäkerhetskommittén avgivit sitt betänkande. Frågan om ersättning till bilbesiktningsmännen för hållande av bil har departementschefen förklarat sig icke utan ytterligare överväganden kunna taga ställning till. Slutligen har spørsmålet i vad mån avgifterna för registrering och kompetensprövningar böra tillföras automobilskattemedlens specialbudget ansetts böra avgöras först framdeles.

Enligt riksdagens mening hade det varit önskvärt att frågan om omorganisationen av bilbesiktningsväsendet kunnat prövas utan att så många och i vissa avseenden väsentliga frågor måst lämnas olösta. När riksdagen likväl ansett sig böra — ehuru med vissa rekommendationer, som framgå av det följande — bifalla det framlagda förslaget, har detta skett i medvetande om att förslaget i vissa delar måste betraktas såsom ett provisorium, vilket under hänsynstagande till erfarenheter, kunna vid organisationens uppbyggande, måhända inom en snar framtid kan behöva revideras.

Beträffande de olika under förevarande avsnitt av propositionen berörda detaljerna får riksdagen framhålla följande.

En förutsättning för att den nya organisationen skall kunna utformas på ett lämpligt sätt är att arbetsmängden blir någorlunda jämnt fördelad mellan olika besiktningsmän. En sådan utjämning ha de sakkunniga ansett kunna ernås om besiktningsmännen i större utsträckning få gemensam stationsort och tjänstelokal. Med hänsyn härtill ha de sakkunniga ansett organisationen böra koncentreras till vissa central- och stationsorter, i samband varmed antalet nuvarande stations- eller mottagningsorter skulle komma att väsentligt minska. Departementschefen åter har — under framhållande jämväl av att i samband med begränsningen av antalet mottagningsorter möjligheten att avlägga kör- och trafikprov skulle komma att lokalt begränsas — ansett sig böra förordna, att i avbidan å resultatet av trafiksäkerhetskommitténs utredningsuppdrag några större förändringar på förevarande område icke böra företagas, ävensom att det skall få ankomma på väg- och vattenbygg-

nadsstyrelsen såsom tillsynsmyndighet att pröva och avgöra i vad mån kravet på kompetensprovets tillförlitlighet bör ge anledning till indragning av möjligheten att avlägga prov på nuvarande stations- eller mottagningsorter. Departementschefen synes härmed hava avsett rekommendera närmast att antalet mottagningsorter ökas mera väsentligt utöver vad de sakkunniga förutsatt. Riksdagen har funnit detta önskvärt och anser att därvid icke endast bör tagas hänsyn till ortens lämplighet för avläggande av kompetensprov utan jämväl till allmänhetens berättigade krav på att utan alltför tidskrävande och ekonomiskt betungande resor beredas tillfälle anlita besiktninginstitutionen. Överhuvud taget anser riksdagen att ett tillgodoseende av önskemålet om en ur ekonomiska och organisatoriska synpunkter lämplig koncentration av bilbesiktningmannaväsendet icke bör drivas så långt, att allmänhetens berättigade krav bli eftersatta.

Riksdagen anser icke att departementschefens uttalanden kunna giva stöd åt den uppfattningen, att en indragning av stations- eller mottagningsort skall kunna föranledas av olämplighet hos den å orten fungerande besiktningssmannen. Riksdagen har emellertid funnit sig för undanröjande av missförstånd böra uttala som sin mening, att en indragning av stations- eller mottagningsort på i motionen II: 350 angiven grund icke bör ifrågakomma.

I motionen II: 360 har hemställts, att riksdagen måtte besluta att en besiktningssman skall vara stationerad i Skellefteå och att Umeå skall utgöra centralort för besiktningssverksamheten inom Västerbottens län. Till riksdagens statsutskott ha vidare från industriföretag, droskägare, omnibusägare och lasttrafikbilägare uttalats önskemål i det av motionärerna angivna syftet. I motionen framförda skäl för en utökning av antalet centralorter och stationerande i Skellefteå av en bilbesiktningssman har riksdagen funnit vara beaktansvärda. I det föregående har riksdagen givit tillkänna sin uppfattning, att det nu framlagda organisationsförslaget i vissa hänseenden måste anses vara av provisorisk karaktär, särskilt med avseende å antalet och placeringen av stations- och mottagningsorterna. Detta gäller icke minst förhållandena i övre Norrland, där de långa avstånden enligt riksdagens mening måste tillmätas avgörande betydelse. Riksdagen har med hänsyn till svårigheterna att överblicka konsekvenserna icke varit beredd att nu bifalla motionen. Riksdagen anser emellertid att Kungl. Maj:t bör ägna frågan fortsatt särskild uppmärksamhet och vill i anslutning härtill peka på den möjlighet som enligt Kungl. Maj:ts förslag skall förefinnas att med anlitan av den förslagsvis beräknade anslagsposten till icke-ordinarie personal tillgodose behovet av ytterligare arbetskraft inom den nya organisationen.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att för statens bilinspektion i enlighet med de sakkunnigas förslag skola inrättas följande ordinarie befattningar, nämligen två befattningar för förste bilinspektör i A 26, sju befattningar för förste bilinspektör i A 24 samt 38 befattningar för bilinspektör i A 22. Såsom departementschefen framhållit ha allmänna lönenämnden och flertalet övriga remissmyndigheter ej funnit anledning till erinran mot den föreslagna lönegradsplaceringen. Vid uppvaktning inför riksdagens statsutskott ha re-

presentanter för bilbesiktningsmännen framfört önskemål bland annat om en inplacering i högre lönegrad (A 27 för besiktningsmännen och motsvarande högre lönegradsplacering för besiktningsman i chefsställning) även som att esättning med 900 kronor för år skall beredas besiktningsman för hållande av bil. Riksdagen har för sin del — med uppmärksammande av den enligt Kungl. Maj:ts förslag föreliggande möjligheten att inplacera de besiktningsmän, som enligt nuvarande ordning under ett flertal år haft högre nettotinkomster än som följa av en inplacering i lägsta löneklassen av respektive lönegrader, i högre löneklass än den lägsta för lönegraden gällande — funnit skäl icke vara förebragta för ett frångående av Kungl. Maj:ts förslag.

Vad departementschefen anfört och föreslagit i fråga om löneställningen för bilbesiktningsassistenterna har icke givit riksdagen anledning till erinran.

Vad härefter angår löneställningen för biträdespersonalen ha de sakkunniga förordat, att denna personal i avbidan på närmare erfarenheter bör anställas såsom extra ordinarie kansli- och kontorsbiträden. Departementschefen har häremot icke haft annat att erinra än att löneställningen bör bestämmas i enlighet med de i 1947 års statsverksproposition förordade grunderna för reglering av befordringsgången för biträdespersonal. Vad sålunda föreslagits har i princip icke föranlett riksdagen till erinran. Emellertid har riksdagen vid uppvaktning inför sitt statsutskott från personalhåll uppmärksamgjorts på fall, då en tillämpning av angivna princip skulle för tjänstemän, som sedan en lång tid varit verksamma inom den nuvarande besiktningsmannorganisationen, komma att vid anställning inom den nya organisationen innebära en avsevärd avlöningsminskning. Riksdagen vill därför hemställa, att Kungl. Maj:t ägnar frågan om löneställningen för dylik befattningshavare särskild uppmärksamhet och att, därest skäl finnas föreligga att övergångsvis bereda befattningshavare bättre löneställning än den, som enligt Kungl. Maj:ts förslag kan ifrågakomma för flertalet biträden, en dylik förbättrad löneställning även medges.

Vad departementschefen i förevarande sammanhang i övrigt anfört och förordat har icke givit riksdagen anledning till erinran.

Chefsmyndighet. Under åberopande av vad riksdagen ovan anfört under avsnittet lokal organisation får riksdagen här anmäla, att riksdagen icke haft något att erinra mot vad departementschefen under nu förevarande avsnitt anfört och förordat.

Lokaler och utrustning m. m. Vad departementschefen under förevarande avsnitt anfört har icke givit riksdagen anledning till erinran.

Finansiering och uppbörd m. m.

För närvarande finansieras bilbesiktningsväsendet genom förrättningsavgifter, som upptagas av besiktningsmännen. Nu föreslås, att avgifterna för kompetensproven skola bibehållas och att arbetet med uppbörden av dessa avgifter alltjämt skall ankomma på besiktningsmannorganisationen. Häre-

mot har riksdagen icke haft något att erinra. För övriga på besiktningsmännen ankommande göromål åter — besiktningar och andra fordonundersökningar — skola enligt förslaget avgifter icke längre uttagas i samband med förrättning. En viss oklarhet synes riksdagen föreligga hur dessa besiktningskostnader skola finansieras. Å ena sidan framhåller departementschefen, att den ojämförligt enklaste formen för uppbörden av besiktningsavgifterna onekligen är den, att avgifterna uttagas i form av höjd fordonsskatt, varför detta alternativ anses vara att föredraga framför andra — uppbörd genom besiktningsmännen, genom länsstyrelserna i samband med registreringsförfarandet eller genom inbetalande i förskott över postgiro. Å andra sidan har departementschefen, då en översyn av automobilskattens avvägning torde komma att ske inom en icke alltför avlägsen framtid, ansett betänkligheter möta att nu ändra gällande skattesatser för att täcka det jämförelsevis ringa medelsbehov, varom här är fråga. Följden har blivit att avgifterna för besiktningarna tills vidare slopats och att kostnaderna för bilbesiktningsmanorganisationen — i den mån de icke täckas av avgifter för kompetensprov — måste bestridas inom ramen för nuvarande automobilskattemedel. Riksdagen har väl funnit skäl tala för att besiktningsmännen i möjligaste mån befrias från bestyret med uppbörd av förrättningsavgifter. Emellertid bör framhållas, att även enligt det nu framlagda förslaget vissa avgifter skola inlevereras till statsverket via besiktningsmännen, varför principen om deras befrielse icke helt kunnat genomföras. Vidare må framhållas att, såsom ock departementschefen erinrat, vissa invändningar rests mot systemet att uttaga besiktningsavgifterna genom höjd fordonsskatt. Riksdagen är för sin del icke övertygad om att den nu ifrågasatta lösningen är den ur olika synpunkter lämpligaste. Riksdagen, som uppfattat det framlagda förslaget såsom ett provisorium i avbidan på översynen av automobilskattens avvägning, förutsätter att här avsedda spörsmål av Kungl. Maj:t ägnas fortsatt uppmärksamhet.

Vad departementschefen förordat i fråga om höjda avgifter för kompetensprov och ändring av vissa författningsbestämmelser har icke givit riksdagens anledning till erinran.

Vissa övergångsanordningar.

Beträffande löneställningen för vissa nu hos bilbesiktningsmännen anställda biträden, som kunna komma att övergå i statstjänst, har riksdagen här ovan uttalat sig. Vad departementschefen i övrigt anfört och förordat under nu förevarande avsnitt har icke föranlett till någon erinran från riksdagens sida.

Anslagsfrågor.

Mot beräkningarna av medelsbehovet för nästa budgetår har riksdagen icke haft något att erinra.

Under återopande av vad riksdagen här ovan anført får riksdagen anmäla, att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag,

dels bemyndigat Kungl. Maj:t att i blivande personalförteckning för statens bilinspektion uppföra 2 befattningar såsom förste bilinspektör i A 26, 7 sådana befattningar i A 24 samt 38 befattningar såsom bilinspektör i A 22;

dels godkänt följande avlöningsstat för statens bilinspektion, att tillämpas från och med den 1 januari 1948 tills vidare:

Avlöningsstat.

	Kronor.
1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	296 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	205 300
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	30 000
Summa kronor	531 300;

dels ock för budgetåret 1947/48 under sjätte huvudtiteln anvisat följande förslagsanslag, nämligen till *Besiktning av motorfordon* 1 100 000 kronor, till *Statens bilinspektion: Avlöningar* 531 300 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen, samt till *Statens bilinspektion: Omkostnader* 207 300 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Stockholm den 23 maj 1947.

Med undersåtlig vördnad.